

GOW JAKO WYZWANIE WSPÓŁCZESNOŚCI

DOI: 10.26399/meip.2(61).2018.16/e.skrzypek

WPROWADZENIE

„Tradycyjne przewagi konkurencyjne tracą na znaczeniu. Stąd niezmiernie pilną potrzebą jest wypracowanie nowych przewag, opartych na wiedzy, kapitale intelektualnym, kapitale społecznym, rezultatach cyfryzacji”.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Współczesną gospodarkę wyróżnia szybkość zmian wiedzy, czyli intensywność stosowania w praktyce nowych jej elementów, tj. innowacji. Wiedza i informacja stosowane są do tworzenia wiedzy i urządzeń przetwarzających informację oraz służących do komunikacji, w procesie kumulatywnego sprzężenia zwrotnego między innowacją i jej wykorzystaniem¹. Wyzwaniem staje się budowanie GOW (ang. *knowledge-based economy*), co oznacza tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu i funkcjonowaniu podmiotów opierających swoją przewagę na wiedzy. Podstawowym problemem w społeczeństwie wiedzy nie jest wiedza sama w sobie, ale jej zastosowanie w praktyce. GOW to propozycja nowego podejścia do istoty gospodarki. Zmienia ona sposób myślenia o głównych procesach zachodzących w gospodarce lokalnej, krajowej i międzynarodowej. Współczesna gospodarka stanowi model kapitałochłonnej gospodarki opartej na wiedzy². Jest ona oparta na zasobach i wykorzystaniu

* Elżbieta Skrzypek – prof. zw. dr hab., UMCS Lublin, Katedra Zarządzania Jakością i Wiedzą, elzbieta.skrzypek@poczta.umcs.lublin.pl

¹ E. Dworak, T. Grabia, W. Kasperkiewicz, W. Kwiatkowska, *Gospodarka oparta na wiedzy, innowacyjność i rynek pracy*, [w:] E. Dworak, *Mierzenie gospodarki opartej na wiedzy w krajach Unii Europejskiej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 18.

² M. Rosińska, *Globalna sieć biznesowa jako konsekwencja nowego paradygmatu konkurencyjności w GOW*, [w:] *Region w GOW*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2007, s. 71.

potencjału wiedzy, które stają się strategicznymi czynnikami jej rozwoju. Walutą nowej gospodarki jest kapitał w postaci szeroko rozumianej wiedzy. GOW kojarzy się z szansą rozwoju i innowacyjnością. D. Brich podkreślał, że

„wydostajemy się ze sfery produkcyjnej i przechodzimy do sfery myślenia i przemysłów myślochlónnych”³.

Natomiast J. Naisbitt twierdził, że: „toniemy w informacjach, ale łakniemy wiedzy”⁴. Termin gospodarka oparta na wiedzy jest używany zamiennie z nową gospodarką, co wskazuje na pojawienie się nowego etapu w rozwoju gospodarczym. GOW to gospodarka napędzana wiedzą, bo powstają pod wpływem rozwoju wiedzy nowe struktury sieciowe wspierane przez technologie IT. W literaturze możemy też znaleźć inne terminy⁵. P. Drucker wskazuje na społeczeństwo pokapitalistyczne⁶, J. Naisbitt społeczeństwo wiedzy⁷, A. Toffler społeczeństwo trzeciej fali⁸, D. Bell społeczeństwo postindustrialne⁹. Pojawił się również termin gospodarka sieciowa, cyfrowa, gospodarka zasobów niematerialnych, usługowa i cywilizacja tercjalna, w których podkreśla się dominację trzeciego sektora (usługi) w produkcji i zatrudnieniu.

Zmiany technologiczne, społeczne i polityczne oraz ekonomiczne, jakie zaszły w ostatnich dziesięcioleciach, wyznaczyły gospodarce światowej nowy kierunek rozwoju jakim jest GOW, którą cechuje globalizacja działalności gospodarczej oraz rynków i nasilająca się turbulencja bliższego i dalszego otoczenia. W tej sytuacji organizacje muszą posiadać przejrzyste struktury, wysokie kompetencje, dobrze rozwiniętą kulturę korporacyjną, by tworzyć wartość. Organizacje redefiniowały sposoby prowadzenia działalności i poszukują sposobów wzrostu elastyczności działania, uruchamiają procesy organizacyjnego uczenia się, starają się wykorzystać okazje pojawiające się w otoczeniu, tworzą struktury sieciowe, skupiają się na rozwoju niematerialnych zasobów organizacji, doceniają znaczenie interesariuszy w prowadzonej

³ S. Conway, *The Think Factory. Managing today's most precious resource, people! Micro-soft*, John Wiley&Sons. Inc. Hoboken, New Jersey 2007.

⁴ J. Naisbitt, *Megatrendy. Dziesięć kierunków zmieniających nasze życie*, Wyd. Zysk i S-ka, Warszawa 1997, s. 44.

⁵ D. Coyle, D. Quah, *Getting the Measure of the New Economy*, The Work Foundation, iSociety, maj 2002, s. 8.

⁶ P. Drucker, *Spółczeństwo pokapitalistyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 45.

⁷ J. Naisbitt, *Megatrendy...*, *op. cit.*, s. 105.

⁸ A. Toffler, *Trzecia fala*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 27.

⁹ D. Bell, *The Daming of Post-Industrial Society*, Basic Books, New York 1973, s. 57.

działalności. Wzrasta zainteresowanie wiedzą, która wraz z nadejściem GOW staje się przedmiotem zarządzania.

Celem niniejszego artykułu jest wskazanie na uwarunkowania powstania, istotę i cechy GOW oraz odniesienie się do wyznaczników, filarów oraz podstaw funkcjonowania GOW. Wskazanie na znaczącą rolę wiedzy i zasobów niematerialnych oraz konieczność ich wyceny. Wskazano na znaczenie zarządzania wiedzą w organizacjach funkcjonujących w społeczeństwie wiedzy. W artykule wykorzystano metodę krytycznej analizy literatury oraz wnioski.

1. ISTOTA I PODSTAWY GOW

W procesie dojścia do GOW w ewolucji społeczeństwa wyróżniono kilka okresów rozwoju:

- według A. Tofflera¹⁰: rewolucja agrarna (trwająca 1000 lat), społeczeństwo przemysłowe (trwające 300 lat), odnawialne źródła energii, nowe metody produkcji, „elektroniczna wioska”, nowy styl życia (od końca lat 70. XX wieku);
- według D. Bella¹¹: preagrarny etap rozwoju (7000 lat p.n.e.: myślistwo i zbieractwo), agrarny: gospodarka rolna i osady rolnicze, obróbka metali, próby wykorzystania energii i wiatru, industrialny (ok. 1800 roku): rewolucja przemysłowa w Anglii, produkcja fabryczna towarów, przebudowa społeczeństwa, przemysł wytwórczy (Europa Zachodnia, Stany Zjednoczone), postindustrialny (około 1965 roku), osiągnięcia technologii informatycznej, wzrost nacisku na lepsze wykorzystanie zasobów informacji i wiedzy;
- według Boultona, Liberta, Samka¹²: epoka kamienna, żelaza, rolnictwo, przemysłowa, technologiczna, wiedzy.

Era gospodarki wiedzy to według H.I. Armstronga, G. Probsty początek lat 90. Zagadnienie GOW obecne jest w dwóch nurtach współczesnej ekonomii: w nowych teoriach wzrostu i ewolucyjnej teorii gospodarki¹³.

¹⁰ A. Toffler, *Trzecia fala*, PIW, Warszawa 1997, s. 44–45.

¹¹ P. Sadler, *Zarządzanie w społeczeństwie postindustrialnym*, Wyd. Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1997, s. 12–20.

¹² R.F.S. Boulton, B.D. Libert, S.M. Samek, *Odczytując kod wartości. Jak firmy tworzą wartość w nowej gospodarce*, WIG Press, Warszawa 2001, s. 37.

¹³ Ł. Bryl, *Znaczenie nowej gospodarki we współczesnych przedsiębiorstwach międzynarodowych*, PWE, Poznań 2015, s. 23.

Należy wskazać na determinanty GOW według Kleera¹⁴:

- wysoki poziom rozwoju,
- nowoczesna edukacja społeczeństwa,
- duże nakłady na B+R,
- gospodarka i społeczeństwo otwarte, aktywnie uczestniczące w wymianie dóbr, usług i idei z pomocą technik ICT,
- modyfikacje funkcji sektora publicznego, odchodzenie od państwa opiekuńczego w kierunku modelu mieszanego.

GOW to nowa gospodarka, która opiera się na kompleksowym wykorzystaniu wiedzy i informacji, w której mamy do czynienia z dużym udziałem sektora usług w wytwarzaniu PKB i zatrudnieniu. Jest ona ukierunkowana na dynamizację gospodarki rynkowej. Warunkiem rozwoju GOW jest kooperacja pomiędzy obszarami rządowym, akademickim i biznesowym.

Zasadniczymi nośnikami GOW są: nauka, przemysły wysokiej techniki, usługi nasycone informacją i wiedzą. Jednym z głównych filarów wiedzy jest rozwój i racjonalne spożytkowanie zasobów ludzkich¹⁵.

Pojęcie GOW występuje w literaturze ekonomicznej i nawiązuje do przekonania, że w gospodarce poziom GOW kojarzy się z szansą rozwoju i innowacyjnością. W literaturze nawiązującej do GOW podkreśla się też znaczenie zarządzania wiedzą oraz rolę kapitału intelektualnego w kreowaniu strategii rozwoju firmy, opracowaniu, projektowaniu, wdrażaniu nowych towarów czy usług, zaspokajających oczekiwania i wymagania klienta, który chce być usatysfakcjonowany i zadowolony, przez co będzie lojalny i zaangażowany i stanie się prosumentem. Walutą nowej gospodarki jest kapitał w postaci szeroko rozumianej wiedzy. Wiedza staje się w warunkach nowej gospodarki siłą tworzącą rynek¹⁶. Wybrane definicje GOW zawarto w tabeli 1.

¹⁴ J. Kleer, *Gospodarka oparta na wiedzy a globalizacja. Związki czasowe czy przyczynowe*, [w:] J. Kotowicz-Jawor (red.), *GOW Społeczeństwo oparte na wiedzy*, W. Welfe (red.), *Wyzwania dla Polski*, PTE, Warszawa 2009, s. 71–73.

¹⁵ A. Kukliński, *Gospodarka oparta na wiedzy. Wyzwanie dla Polski XXI wieku*, Komitet Badań Naukowych, Warszawa 2001, s. 165.

¹⁶ A. Skrzypek, *Przydatność pracowników wiedzy w doskonaleniu zarządzania w warunkach GOW*, [w:] E. Skrzypek (red.), *Pracownicy wiedzy w warunkach gospodarki opartej na wiedzy*, Wyd. UMCS, Lublin 2013, s. 109–117.

Tabela 1

Wybrane definicje GOW

Autor	Definicja GOW
B.A Lundvall i D. Foray	Gospodarka, w której najważniejszym zasobem jest wiedza, a najważniejszym procesem jest uczenie się ^a .
Raport OECD „The Knowledge Based Economy” z 1996 roku	GOW opiera się na produkcji, dystrybucji, praktycznym wykorzystaniu wiedzy i informacji ^b .
Raport opracowany przez OECD i Bank Światowy w 2002 roku	Gospodarka, w której wiedza jest tworzona, przyswajana i wykorzystywana bardziej efektywnie przez przedsiębiorstwa, organizacje, osoby fizyczne i społeczności, sprzyjając szybszemu rozwojowi gospodarczemu ^c .
A. Kukliński	GOW to nowy paradygmat trwałego rozwoju. Teorię gospodarki opartej na wiedzy wprowadzono do nauk ekonomicznych, aby podkreślić, zaznaczyć nowy powstający paradygmat trwałego rozwoju, którego mocnymi cechami są innowacje i wiedza ^d .
Z. Madej	Gospodarka oparta na wiedzy jest określeniem ze świata myśli, oznacza zespół idei, które są związane z nowoczesnymi czynnikami wzrostu, w tym promowaniem innowacyjności i rozwojem wiedzy we wszystkich dziedzinach ludzkiej aktywności. Jednocześnie to nazwa zjawiska ze świata realnego, co symbolizuje określoną gospodarke, gdzie przypisuje się wiedzy pierwszoplanową rolę w rozwoju gospodarczym ^e .
M. Piątkowski	GOW jest nadrzędną strukturą ekonomiczną, napędzaną przez innowacje w zakresie technologii informatyczno-komunikacyjnych, które, wpływając na wszystkie gałęzie gospodarki, przyspieszają wzrost wydajności oraz tempo wzrostu gospodarczego ^f .
F. Cairncross oraz L.C. Thurow	Gospodarka oparta na wiedzy to taka, w której wszystkie sektory: usługi, przemysł, rolnictwo korzystają z technologii informacyjno-komunikacyjnych ^g .
W. Welfe	Idea GOW przedstawia potrzebę wysunięcia na pierwszy plan charakterystycznych cech dzisiejszej gospodarki, która w znacznym stopniu czerpie z kapitału wiedzy ^h .
W. Powell, K. Snellman	GOW to produkcja i usługi oparte na działaniach wiedzochłonnych, które przyczyniają się do dynamizacji postępu naukowego i technologicznego, a z drugiej strony są odpowiedzialne za wcześniejsze „porzucanie” przestarzałej technologii. GOW cechuje to, że nakłady na wiedzę i jej stan są ważną determinantą tempa rozwoju gospodarki lub gdy wzrost gospodarczy realizowany jest przy dużym zwiększeniu nakładów na wiedzę ⁱ .

Autor	Definicja GOW
Alvin Toffler	Termin GOW (ang. <i>Knowledge-Based Economy</i>), a także stosowane zamiennie takie terminy, jak nowa gospodarka, <i>new economy</i> , gospodarka cyfrowa, <i>digital economy</i> , gospodarka sieciowa, <i>new work economy</i> wiążą się z pojęciem społeczeństwa informacyjnego, które pojawiło się w latach 70. ubiegłego wieku i nawiązywało do słynnej teorii fal technologicznych Alvina Tofflera ^l .
A. Marcinkowski	GOW w jednym z aspektów stanowi pewnego rodzaju projekt ideologiczny będący <i>de facto</i> postulatem politycznym, wzorcem rozwoju, w kierunku którego powinno zmierzać państwo w celu podniesienia swojej międzynarodowej konkurencyjności ^k .
A. Stabryła, J. Beliczyński, Cz. Mesjasz	Gospodarka wiedzy dotyczy zagadnień tworzenia i zarządzania wiedzą w społeczeństwie, a GOW to pojęcie szersze i częściej stosowane, stanowi podstawowy element społeczeństwa informacyjnego (społeczeństwa wiedzy) ^l .
P. Drucker	GOW to porządek ekonomiczny, w którym wiedza, a nie praca, surowce, czy kapitał, jest kluczowym zasobem, porządkiem społecznym, w którym nierówność społeczna, oparta na wiedzy jest głównym wyzwaniem; oraz systemem, w którym rząd nie może być postrzegany jako ten, który ma rozwiązywać społeczne i ekonomiczne problemy ^m .
J. Józwiak, R.Z. Morawski	GOW jest oparta na wiedzy, jeśli dominują w niej produkty i usługi, których wartość rynkowa zależy w przeważającym stopniu od wiedzy, a nie od materiałów, energii lub nakładu pracy fizycznej ⁿ .
Komitet Rozwoju Ekonomicznego Australii	GOW to gospodarka, w której produkcja, dystrybucja i wykorzystanie wiedzy jest główną siłą napędową wzrostu, kreowania bogactwa i zatrudnienia wzdłuż wszystkich przemysłów.
D. Bell	W kontekście istoty GOW przywołuje się stwierdzenie Bella: „Najistotniejsze w społeczeństwie poprzemysłowym jest to, że wiedza i informacja stały się źródłem strategii i przemian społeczeństwa, czyli tym samym, co kapitał i praca w społeczeństwie przemysłowym” ^o .
E. Skrzypek	GOW to gospodarka „świadczeń”, gdzie większość pracowników zatrudniona jest w usługach, gospodarka nadmiaru oparta na generowaniu, dystrybucji i zastosowaniu informacji i wiedzy, głównym potencjałem jest wiedza, przeważająca większość firm opiera swoją działalność oraz przewagę konkurencyjną na wiedzy ^p .

Autor	Definicja GOW
L. Zienkowski	Gospodarka napędzana wiedzą to taka, w której tworzenie i wykorzystanie wiedzy odgrywa dominującą rolę w procesie kreowania wartości. Wiedza jest ważniejszym czynnikiem odpowiedzialnym za dynamikę i poziom rozwoju gospodarczego od nakładów i stanu oraz (wolumenu) środków trwałych ^r .

- ^a B.A. Lundvall, *National Systems of Innovation, Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*, Printer Publisher, London 1992.
- ^b *The Knowledge – Based Economy*, OECD, Paris 1996, s. 7.
- ^c C. Dahlman, T. Anderson (eds.), *Korea and the Knowledge-Based Economy*, Making the Transmission. Information Society, OECD, World Bank Institute 2000.
- ^d A. Kukliński, *Gospodarka oparta na wiedzy (GOW) jako nowy paradygmat trwałego rozwoju*, [w:] *Rozwój, region, przestrzeń*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 35–36.
- ^e Z. Madej, *Gospodarka oparta na wiedzy wkracza w świat paradygmatów*, [w:] *Teoria i praktyka ekonomii a konkurencyjność gospodarowania*, E. Freitag-Mika (red.), Difin, Warszawa 2006, s. 15–16.
- ^f M. Piątkowski, *Infrastruktura instytucjonalna „nowej gospodarki” a rozwój krajów post-socjalistycznych*, [w:] *„Nowa gospodarka” i stare problemy. Perspektywy szybkiego wzrostu w krajach postsocjalistycznych*, G.W. Kołodko, M. Piątkowski (red.), Wyd. WSPiZ, Warszawa 2002, s. 158.
- ^g J. Woroniecki, *Nowa gospodarka: Miraż czy rzeczywistość? Doktryna – praktyka – optyka OECD*, [w:] *Spółeczeństwo oparte na wiedzy*, W. Welfe (red.), Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Łódź 2009, s. 33.
- ^h G. Kołodko, *Świat na wyciągnięcie myśli*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2004, s. 134.
- ⁱ W. Powell, K. Snellman, *Knowledge Economy*, Annual rev. Sociol. 30, 2004, s. 199.
- ^j A. Toffler, *Trzecia fala*, Kurpisz S.A., Poznań 2006.
- ^k A. Marcinkowski, *Era gospodarki opartej na wiedzy*, [w:] P. Jedynek (red.), *Wiedza współczesnych organizacji. Wybrane problemy zarządzania*, Wyd. UJ, Kraków 2010, s. 12.
- ^l J. Beliczyński, Cz. Mesjasz, A. Stabryła [w:] A. Stabryła (red.), *Doskonalenie struktur organizacyjnych przedsiębiorstwa w gospodarce opartej na wiedzy*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 171.
- ^m P. Drucker, *Spółeczeństwo pokapitalistyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 17.
- ⁿ *Directly based on the production, distribution and use of knowledge and information*. The Knowledge Based Economy, OECD, GD 96(102), s. 7.
- ^o D. Bell, *The Coming of Post-Industrial Society: A venture in Social Forecasting*, Basic Books, New York 1976.
- ^p E. Skrzypek, *Czynniki sukcesu firmy w warunkach GOW*, [w:] E. Skrzypek (red.), *Uwarunkowania sukcesu przedsiębiorstwa w gospodarce opartej na wiedzy*, Wyd. UMCS, Lublin 2004, s. 75.
- ^r L. Zienkowski, *Gospodarka oparta na wiedzy – mit czy rzeczywistość*, [w:] L. Zienkowski (red.), *Wiedza a wzrost gospodarczy*, Wyd. Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2003, s. 15.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wskazanej literatury.

GOW to gospodarka wiedzy, informacyjna, cyfrowa, napędzana wiedzą, nowa gospodarka¹⁷. Termin nowa gospodarka dotyczy ogółu warunków, w jakich przyszło działać współczesnym organizacjom. Determinanty i czynniki rozwoju GOW obejmują: rozwój nowoczesnej edukacji, powstawanie ośrodków naukowo-badawczych, powiększanie bazy know-how, inwestycje w nowe technologie i innowacje, rozwiązanie służące usprawnianiu przepływu informacji i całej infrastruktury informacyjnej, wzrost nakładów na B+R, gospodarkę i społeczeństwo otwarte, aktywnie uczestniczące w wymianie dóbr, usług i idei z pomocą technik IT, modyfikacje funkcji sektora publicznego, odchodzenie od państwa opiekuńczego w kierunku modelu mieszanego¹⁸. Nośniki GOW to nauka, przemysły wysokiej techniki, usługi skondensowane, informacja i wiedza. GOW jest nową erą wyróżniającą się dominującym udziałem sektora usług w wytwarzaniu PKB i zatrudnieniu, opiera się na kompleksowym wykorzystaniu wiedzy i informacji. Ukierunkowana jest na dynamizację gospodarki rynkowej. By GOW mogła się rozwijać konieczna jest kooperacja między trzema obszarami, tj. rządowym, akademickim, biznesowym.

2. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE GOW

Gospodarce opartej na wiedzy można przypisać następujące cechy¹⁹:

- wiedza to najważniejszy czynnik wytwórczy,
- większe znaczenie w tworzeniu konkurencyjnej przewagi mają w niej czynniki niematerialne,
- nasila się konkurencja na międzynarodowym poziomie, która wynika z globalizacji działań gospodarczych i rozwoju technologii,
- masowe wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych zwiększa efektywność działalności ekonomicznej, tworzy nowe produkty i usługi, zmienia charakter przedsiębiorstw, ich podejście do pracowników i klientów,
- następuje wyraźne przesunięcie wpływów od producenta do konsumenta,

¹⁷ J. Woroniecki, *Nowa gospodarka: Miraż czy rzeczywistość? Doktryna – praktyka – optyka OECD*, Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Łódź 2009, s. 9.

¹⁸ J. Kleer (red.), *Gospodarka oparta na wiedzy a globalizacja. Związki czasowe i przyczynowe*, [w:] J. Kotowicz-Jawor (red.), *GOW Społeczeństwo oparte na wiedzy*, W. Welfe (red.), *Wyzwania dla Polski*, PTE, Warszawa 2009, s. 71–73.

¹⁹ J. Woroniecki, *Nowa gospodarka...*, *op. cit.*, s. 33.

- panaceum na wzrost konkurencyjności staje się przyjmowanie rozwiązań dających zdolność wysokiej elastyczności działania i szybkiego dostosowania się do zmian zachodzących w otoczeniu.

Cechy charakterystyczne GOW to także²⁰:

- akceleracja tworzenia wiedzy,
- innowacyjność jako priorytet,
- wzrost intensywności tworzenia kapitału niematerialnego,
- rewolucja w zasobach wiedzy.

Cechy GOW według D. Bella²¹:

- przesunięcie znaczenia sektorów gospodarczych,
- dominacja sektora usług przy znacznym spadku roli sektora przemysłowego i rolnictwa,
- zmiana dominującej technologii z energetycznej na informatyczną,
- wzrost znaczenia planowania, prognozowania rozwoju, kontrolowania technologii – dominacja kryteriów pragmatycznych i technologicznych przy zaniku racji ideologicznych i etycznych,
- rozkwit technologii intelektualnej, czyli budowa nowych urządzeń, systemów technicznych, wykorzystanie nowych surowców, materiałów,
- przekształcenie struktury klastrowej – w miejsce burżuazji będą panować menedżerowie, inżynierowie, ekonomiści.

Wśród determinant rozwoju GOW należy wskazać na:

- kapitał ludzki jako jeden z najważniejszych zasobów w przedsiębiorstwie, wzrost wagi rozwoju kompetencji i wspierania innowacyjności,
- wyższe uczelnie i instytucje naukowo-badawcze, które w warunkach GOW stanowią główne źródła wiedzy,
- instytucje finansujące i kredytuujące – dostawcy kapitału dla finansowania inwestycji związanych z GOW (instytucje *venture capital*),
- infrastrukturę teleinformatyczną.

Ważną cechą GOW jest sieciowość, GOW opiera się na wzajemnie współdziałających sieciach przedsiębiorstw partnerskich. Rozwój wiedzy i powiązań sieciowych powoduje, że przedsiębiorstwa stają się członkami wielu sieci, przez co uzyskują efekt synergii.

P. Drucker wypowiedział znamienne słowa, które powinny być dla współczesnego człowieka pewnym ostrzeżeniem i zmuszać do zastanowienia:

²⁰ S. Korenik, *Gospodarka oparta na wiedzy i jej znaczenie dla kształtowania się e-regionów*, [w:] W. Kierzkowska-Makar (red.), *Innowacyjność w strategiach regionów UE i Dolnego Śląska DCSR*, 2006, nr 4, s. 29–37.

²¹ P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wyd. Znak, Kraków 2002, s. 510–511.

„Uważam, że jest prawdopodobne, że za kilkaset lat nasze czasy będą opisywane z odległej perspektywy, najważniejszym wydarzeniem, o którym historycy będą pamiętali nie będzie rozwój technologii, Internetu, handlu elektronicznego lecz nie mająca precedensu zmiana kondycji człowieka. Po raz pierwszy – i to rozumiem dosłownie – coraz większe rzesze ludzi mogą dokonywać wyborów. Po raz pierwszy ludzie będą musieli kierować swoim życiem i jesteśmy do tego kompletnie nieprzygotowani”²².

A. Kukliński uważa gospodarkę opartą na wiedzy za zjawisko endogeniczne, w wysokim stopniu uwarunkowane społecznie, przy czym podkreśla, że społeczeństwo zdolne tworzyć gospodarkę wiedzy powinno spełniać trzy kryteria:

- być konkurencyjne, czyli uznające zasadę konkurencji jako fundamentalny mechanizm organizacji społeczeństwa, gospodarki i państwa,
- być innowacyjne, tj. takie, w którym procesy tworzenia dyfuzji i absorpcji innowacji znajdują stymulujący klimat społeczny,
- powinien funkcjonować w nim efektywny system permanentnej edukacji²³.
Wśród walorów GOW można wskazać²⁴:
- coraz szerszą globalizację obejmującą dalekie zakątki świata i stopniowo włączającą do globalnego świata kraje izolujące się od ogólnoświatowych kierunków rozwoju społeczeństw i gospodarek narodowych,
- wzrost różnorodnych powiązań między organizacjami, prowadzących do konsolidacji i wspólnego wykorzystania posiadanych zasobów,
- tworzenie organizacji sieciowych wzajemnie ze sobą konkurujących, dlatego istotnymi czynnikami uzyskania przewagi konkurencyjnej są: posiadanie kompetencji wyróżniających, dobór odpowiednich partnerów, zabezpieczenie wpływu wiedzy niejawnej, dobór odpowiednich technologii informacyjno-komunikacyjnych, samodzielne kreowanie wiedzy²⁵,
- wysokie turbulencje otoczenia, w którym chaos potęgowany jest przez rozchodzące się po powiązaniach sieciowych impulsy nisko sygnałowe,
- wzrost znaczenia sektora usług kosztem sektora przemysłowego i rolnictwa,

²² P. Drucker, *Managing knowledge Means managing Oneself*, Leader to Leader, 2000, nr 16, s. 8.

²³ A. Kukliński, *Konkurencyjne społeczeństwo permanentnej edukacji jako twórca GOW*, [w:] *Gospodarka oparta na wiedzy. Wyzwania dla Polski XXI wieku*, A. Kukliński (red.), KBN, Warszawa 2001, s. 203.

²⁴ B. Mikuła, A. Pietruszka-Ortyl, A. Potocki (red.), *Podstawy zarządzania przedsiębiorstwami w gospodarce opartej na wiedzy*, Difin, Warszawa 2007, s. 22.

²⁵ K. Perechuda, *Systemy CRM oparte na zarządzaniu wiedzą*, [w:] K. Perechuda (red.), *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 33.

- coraz szersze wykorzystywanie technik IT, które w coraz większym stopniu wypiera ludzi z dotychczasowych miejsc pracy i dynamiczny rozwój e-biznesu,
- traktowanie wiedzy jako podstawowego zasobu tworzącego przewagę konkurencyjną oraz podstawy tworzenia wyrafinowanych technologii pozwalających utrzymać przewagę konkurencyjną, ale tylko w pewnym czasie, bo cykl życia technologii ze względu na szybki rozwój wiedzy stopniowo ulega skróceniu,
- przeznaczanie coraz większych środków finansowych na edukację oraz prace badawczo-rozwojowe zarówno przez organizacje gospodarcze, jak i rządowe,
- zmiana struktury zasobów organizacji i coraz większe wykorzystanie w procesie tworzenia wartości zasobów niematerialnych opartych na wiedzy,
- zmianę filozofii marketingu, w której obecnie wiedzie prym silna koncentracja na kliencie (jego wiedzy i wiedzy o nim) i dążenie do trwałego jego związania z organizacją (a właściwie zmierzanie do trwałego włączania klienta do tworzonej przez organizację sieci),
- zmianę stylu życia społeczeństw (zainteresowania globalne, rozwój sieci międzyludzkich, wspólnotowość, komfort).

Według A. Stabryły opis i analiza GOW ma miejsce poprzez wskazanie wielu zbiorów cech o różnym stopniu szczegółowości. Zostały one podzielone na trzy grupy²⁶:

- teoretyczne koncepcje odnoszące się do nowych warunków gospodarowania, czyli nowej ekonomii,
- cechy szczegółowe GOW,
- ogólne metody, kryteria, wskaźniki i metody szczegółowe służące ocenie poziomu zaawansowania gospodarki kraju w kierunku gospodarki opartej na wiedzy.

K. Perechuda wskazuje charakterystyczne cechy GOW, w której ma miejsce wzmoczona wirtualizacja życia społecznego, politycznego, kulturalnego i religijnego, co często prowadzi do²⁷:

- zaniku tradycyjnych więzi rodzinnych,
- częstych zmian pracy,
- izolowania się jednostek,

²⁶ J. Beliczyński, Cz. Mesjasz, A. Stabryła, *Doskonalenie...*, op. cit.

²⁷ K. Perechuda, *Dyfuzyja wiedzy w społeczeństwie sieciowym. Wizualizacja i kompozycja*, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław 2005, s. 38.

- tworzenia mocnych relacji typu człowiek – maszyna (z telewizorem, komputerem, telefonem komórkowym),
- depersonalizacji stosunków międzyludzkich,
- wzrostu liczby rozwodów,
- reorientacji nauki na szybkie produkty (skrócenie cyklu kształcenia, rosnącą liczbę kierunków studiów),
- rosnące zainteresowanie problematyką *fantasty* i *science fiction*.

Podstawy GOW tworzą następujące trendy, których wspólną cechą jest globalizacja, rosnące uzależnienie wartości od ludzkiej inteligencji i kreatywności²⁸:

- wzrost znaczenia usług i inwestycji w aktywa niematerialne,
- upowszechnianie nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT),
- budowa społeczeństwa informacyjnego,
- nowe wymagania i podejście do wiedzy w organizacjach uczących się.

GOW różni się od gospodarki industrialnej, bo wiedza jest innym dobrem niż pozostałe i z tego powodu różnice te mają istotny wpływ na politykę społeczną i typ organizacji w gospodarce²⁹. Gospodarka napędzana wiedzą charakteryzuje się tym, że tworzenie i wykorzystanie wiedzy odgrywa dominującą rolę w procesie kreowania wartości. Wiedza jest znaczącym czynnikiem odpowiedzialnym za dynamikę i poziom rozwoju gospodarczego³⁰.

Organizacje prowadzące działalność w tzw. erze wiedzy cechuje³¹:

- koncentracja na procesach,
- zlecanie realizacji wybranych funkcji na zewnątrz (*outsourcing*),
- uproszczone struktury,
- dominująca praca zespołowa,
- antycypowanie szans i okazji,
- ciągłe innowacyjne zmiany,
- dominuje koncentracja na zasobach niematerialnych,
- inteligentny klient,

²⁸ A. Platonoff, S. Sysko-Romańczuk, B. Moszoro, *Innowacyjność polskich firm w gospodarce opartej na wiedzy*, [w:] D. Kopycińska (red.), *Konkurencyjność rynku pracy i jego podmiotów*, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw” 2004, nr 1, s. 87.

²⁹ M.A. Peters, S. Marginson, P. Murphy, *Creativity and the Global Knowledge Economy*, Peter Lang Publishing, Nowy Jork 2008.

³⁰ L. Zienkowski, *Gospodarka „oparta na wiedzy” – mit czy rzeczywistość*, [w:] L. Zienkowski (red.), *Wiedza a wzrost gospodarczy*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2003, s. 15.

³¹ M. Morawski, *Ilościowe zarządzanie wiedzą – podejście zachodnie*, [w:] K. Perechuda (red.), *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 98.

- szeroki asortyment produkcji,
- krótkie ciągi produkcji,
- wysoka elastyczność parku maszynowego i niski koszt montażu³².

W rozważaniach na temat gospodarki opartej na wiedzy pojawia się również pojęcie kapitału wiedzy, który rozumiany jest jako nagromadzona wiedza naukowa, a więc skumulowane wyniki badań naukowych (B+R) oraz poziom wiedzy społeczeństwa wyrażony przez osiągnięty poziom wykształcenia.

W dokumencie opracowanym przez Ministerstwo Gospodarki „Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007–2013”, zostały wyszczególnione filary gospodarki opartej na wiedzy. Były nimi³³:

- edukacja (w tym szkolnictwo wyższe),
- przemysły wysokiej techniki,
- nauka i zaplecze badawczo-rozwojowe,
- usługi społeczeństwa informacyjnego,
- usługi biznesowe powiązane z gospodarką opartą na wiedzy.

W najprostszym ujęciu budowanie gospodarki opartej na wiedzy sprowadza się do tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu i funkcjonowaniu przedsiębiorstw opierających swą przewagę konkurencyjną na wiedzy. Warunkiem uzyskania w GOW przewagi konkurencyjnej jest posiadanie kompetencji o wyróżniającym się charakterze, dobór odpowiednich partnerów, dostrzeganie znaczenia wiedzy jawnej i cichej oraz dobór odpowiednich technologii IC. Podmiotami, które tworzą te warunki, są: państwo, władze lokalne i regionalne, przedsiębiorstwa, środowiska intelektualne i akademickie. GOW umożliwia osiągnięcie przewagi konkurencyjnej, która ma dwa ujęcia: szersze i węższe. W ujęciu szerszym przewaga konkurencyjna wynika z uznania za wiedzę wszelkiej użytecznej informacji (na przykład o specyficznym, niezaspokojonym popycie), którą firma posiada na zasadzie wyłączności lub ograniczonej dostępności i jest w stanie ją wykorzystać w celu osiągnięcia lub umocnienia przewagi konkurencyjnej. W węższym natomiast ujęciu chodzi o unikatową wiedzę naukową i techniczną, którą przedsiębiorstwo się posługuje, ale samo jej nie stworzyło³⁴.

³² J. Roberts, *The modern firm. Organizational desing for performance and growth*, Oxford University Press, Oxford 2004, s. 49.

³³ *Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007–2013*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Rozwoju Gospodarki, Warszawa 19 sierpnia 2006, s. 6.

³⁴ A. Koźmiński, *Jak zbudować gospodarkę opartą na wiedzy?*, [w:] G. Kołodko (red.), *Rozwój polskiej gospodarki. Perspektywy i uwarunkowania*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2002, s. 155.

Innymi podmiotami sprzyjającymi tworzeniu gospodarki opartej na wiedzy są organizacje międzynarodowe, jak: OECD, Bank Światowy czy ONZ oraz korporacje transnarodowe, które wykorzystując planowanie strategiczne oraz ponosząc ogromne nakłady na badania i rozwój, stają się głównym beneficjentem koncepcji wykorzystania wiedzy jako źródła przewagi konkurencyjnej. Państwa narodowe za pomocą polityki proinnowacyjnej, edukacyjnej, naukowej i regionalnej promują procesy rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Wspieraniu gospodarki opartej na wiedzy przez państwo służą następujące działania³⁵:

- właściwa polityka makroekonomiczna i strukturalna dążąca do obniżenia poziomu opodatkowania przedsiębiorstw, wzrostu otwartości gospodarki, efektywnej prywatyzacji i restrukturyzacji,
- racjonalizacja wydatków na badania i rozwój,
- właściwa polityka edukacyjna i reforma systemu edukacji poprawiająca jakość kształcenia i lepsze dostosowanie systemu do potrzeb.

W odniesieniu do skali krajowej można wyróżnić gospodarkę opartą na wiedzy w skali makroekonomicznej, cechującą się szybkim rozwojem dziedzin związanych z przetwarzaniem informacji i rozwojem nauki, głównie gałęzi zaliczanych do tzw. wysokiej techniki. W skali mikroekonomicznej gospodarka oparta na wiedzy zmierza do oparcia przewag konkurencyjnych na przedsiębiorstwach wiedzochłonnych. Tempo przemian w gospodarce sprawia, że wymagania w zakresie wiedzy i umiejętności zmieniają się w krótkim czasie. Wymusza to konieczność podnoszenia kwalifikacji i ciągłego uczenia się, co sprzyja procesowi powstawania i wykorzystywania wiedzy w praktyce. Proces uczenia się rozumiany jest dwójako³⁶:

- jako zdobywanie kompetencji i umiejętności, które pozwalają jednostce odnosić sukcesy w osiągnięciu celów osobistych lub celów organizacji,
- jako przetwarzanie już znanej informacji.

Pojęcie gospodarki opartej na wiedzy wiąże się z teorią wzrostu endogenicznego. Teoria ta zakłada, że pewne czynniki produkcji powstają w wyniku procesów nagromadzenia (akumulacji) np. kapitału wiedzy. Postęp techniczny i organizacyjny uzależniony jest od szeroko rozumianej polityki społeczno-gospodarczej oraz zmian mentalności społeczeństwa. Efektywne wykorzysta-

³⁵ W. Orłowski., *Knowledge Economy and Knowledge-Based Growth: Some Issues in a Transition Economy*, [w:] A. Kukliński (red.), *The Knowledge-Based Economy: The European Challenges of the 21 Century*, State Committee for Scientific Research of the Republic of Poland, Warszawa 2000, s. 96.

³⁶ *Zarządzanie wiedzą w społeczeństwie uczącym się*, OECD, Ministerstwo Gospodarki, Departament Strategii Gospodarczej, 2000, s. 26.

nie czynników produkcji następuje wówczas, gdy istnieją silne ramy prawne regulujące działalność gospodarczą i zabezpieczające prawa własności. Wiedza traktowana jest jako główny endogeniczny czynnik kształtujący strukturę produkcji oraz postęp gospodarczy i społeczny. W myśl tak ujętej teorii można stwierdzić, że wiedza w formie nakładu i stanu staje się ważnym czynnikiem determinującym tempo i poziom rozwoju gospodarczego wraz z nakładami i stanem środków trwałych³⁷.

Instytut Banku Światowego zdefiniował następujące warunki, jakie powinien spełniać kraj uczestniczący w gospodarce opartej na wiedzy:

- warunki gospodarcze i instytucjonalne powinny umożliwiać swobodny przepływ wiedzy, rozbudowywanie inwestycji bogatych w technologię informatyczną i komunikacyjną,
- społeczeństwo powinno tworzyć lub posiadać umiejętności w zakresie tworzenia i wykorzystywania wiedzy,
- kraj powinien dysponować dynamiczną strukturą informacyjną umożliwiającą efektywne rozpowszechnianie i przetwarzanie wiadomości,
- ważne jest istnienie sieci ośrodków badawczych, uniwersytetów, zespołów doradców, przedsiębiorców prywatnych oraz grup społecznych zdolnych do wykorzystania, asymilacji i tworzenia nowej wiedzy.

W GOW bardzo ważną rolę odgrywa system informacyjny:

$$SI = \{P, I, T, O, M, R\},$$

gdzie:

SI – system informacyjny organizacji,

P – zbiór podmiotów, które są użytkownikami systemu,

I – zbiór informacji o sferze realnej (zasoby informacyjne),

T – zbiór narzędzi technicznych stosowanych w procesie pobierania, przesyłania, przetwarzania, przechowywania i wydawania informacji,

O – zbiór rozwiązań systemowych stosowanych w danej organizacji (formuła zarządzania),

M – zbiór metainformacji (opis systemu informacji i jego zasobów informacyjnych),

R – relacje między poszczególnymi zbiorami.

Jeżeli chociaż jeden z wymienionych zbiorów dotyczy sprzętu komputerowego to taki system informacyjny jest jednocześnie systemem informatycznym³⁸.

³⁷ L. Zienkowski, *Gospodarka „oparta na wiedzy”...*, op. cit., s. 16.

³⁸ J. Kisielnicki, H. Sroka, *Systemy informatyczne biznesu*, Agencja Wyd. Placet, Warszawa 1999, s. 19.

Procesy eskalacji GOW można rozważać w obszarze myśli, działania i faktu.

Sukces w GOW wiąże się ze zdolnościami organizacji do kreowania i wszechstronnego wykorzystania wartości niematerialnych.

W warunkach GOW wymagane jest globalne spojrzenie na przemysł, rynek, aktualne środowisko, konieczna jest przemiana społeczeństwa przemysłowego w informacyjne. W społeczeństwie informacyjnym opartym na wiedzy konieczne jest zrozumienie, że problemy, które generuje świat, nie mogą być rozwiązywane bez zmiany naszego sposobu myślenia, a zdolność do przeżycia organizacji zależy od zdolności przetwarzania informacji i adaptowania się do zmian. Wiedza, umiejętności, zasady, doświadczenie, pasja, entuzjazm, wiara w siebie to ważne wyznaczniki sukcesu organizacji w warunkach GOW. Podstawą w GOW są innowacje. Zdolność innowacyjna jest to zdolność do tworzenia czegoś nowego lub wprowadzenie znaczących zmian, działanie, sposób, w którym wykorzystuje się potencjał³⁹. To zdolność zastosowania aktu kreatywności nowych idei, wynalazków, czego wynikiem jest innowacja, której upowszechnienie (dyfuzja) przynosi korzyści przedsiębiorstwu⁴⁰. Zdolność innowacyjną przedsiębiorstwa stanowi przede wszystkim wiedza zgromadzona przez firmę w trakcie organizacyjnego uczenia się, wiedza z zakresu rozmyślnego tworzenia, pozwalająca na skuteczne wykorzystanie potencjału innowacyjnego (zasobów) dla jego działalności innowacyjnej, wiedza ujęta we wzorce i pragmatykę gospodarczą będąca głównym czynnikiem sprawczym postępu i korzystnych zmian. Zdolność innowacyjna jest postrzegana jako podstawa tworzenia wartości z innowacyjności, a nawet jako siła napędowa wzrostu gospodarczego⁴¹. Składniki potencjału innowacyjnego, w swej istocie, mają pewne możliwości, które mogą się zrealizować w procesie innowacji, choć nie muszą. Zdolność innowacyjną stanowią czynniki, które z natury rzeczy mają możliwości tworzenia innowacji.

³⁹ M.F. Hiliami, T. Ramayah, Y. Mustapha, S. Pavanchlik, *Product and process innovativeness: Evidence from Malaysian SME's*, „European Journal of Social Science” 2010, s. 576.

⁴⁰ *Biuletyn Informacyjny Innowacje i Wiedza*, Centrum Innowacji i Wiedzy Innowacyjnej Południowej Wielkopolski w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrów Wielkopolski 2006, nr 3, s. 2006.

⁴¹ P.L. Hurmelinna-Lukkanen, M. Sainio, T. Jauhiainen, *Appropriability Regime for Radical and Incremental Innovations*, „R&D Management” 2008, nr 38(3), s. 278–289.

3. WIEDZA JAKO PODSTAWOWY ZASÓB W ORGANIZACJI W GOW

Wiedza to „surowiec przyszłości”, który przesądza o inteligencji organizacji⁴². To specyficzny zasób ekonomiczny. Wiedza w XXI wieku uznana została za decydujący atrybut wytwarzania, świadczenia usług, a umiejętności zarządzania nią stają się instrumentem otwierającym przed przedsiębiorstwami nowe horyzonty.

W literaturze określa się, że stara gospodarka opierała się na kondensowaniu zasobów, czyli zespalanii dużej ilości surowców i materiałów za pomocą odrobiny wiedzy, a nowa gospodarka opiera się na kondensowaniu wiedzy, czyli umieszczaniu potężnego ładunku wiedzy w niepozornym opakowaniu⁴³.

Wiedza organizacyjna ma wiele cech, w tym jest:

- skodyfikowana: projekty, dokumentacja, bazy danych, publikacje,
- spersonalizowana: jawna i ukryta,
- ugruntowana: technologia, marka, systemy, relacje, procesy, produkty, usługi.

Wśród czynników, które przesądają o wzroście znaczenia wiedzy, można wskazać⁴⁴:

- globalizację rynku,
- ostrą konkurencję produktową i technologiczną, wymagającą elastyczności i szybkiego reagowania firm na zmiany w otoczeniu,
- konkurencję czasową, wymagającą skrócenia cyklu życia produktów, czasu na przygotowanie i wprowadzenie na rynek,
- proces integracji projektowania wyrobu, technologii i marketingu postrzegany jako źródło sukcesu rynkowego,
- zmiany w marketingu związane z odmiennym traktowaniem klienta, nastawienie na integrację relacji z klientem i troskę o jego zadowolenie, satysfakcję, zaangażowanie i lojalność,
- liczne fuzje i przejęcia, które pokazały, jak istotne jest umiejętne łączenie wiedzy i doświadczeń,

⁴² E. Skrzypek, *Ocena wiedzy i kapitału intelektualnego i ich wpływ na efektywność organizacji*, [w:] Z. Szyjewski, J.S. Nowak, J.K. Grabara (red.), *Strategie informatyzacji i zarządzania wiedzą*, WNT, Warszawa 2004, s. 13.

⁴³ T.H. Davenport, L. Prusak, *Working Knowledge Organizations manage What They Know*, Harvard Business School Press, 1998, s. 17.

⁴⁴ A. Koziarkiewicz-Chlebowska, *Koncepcja zarządzania wiedzą, jej geneza, zastosowanie i perspektywy*, AGH, Kraków 2001, s. 3.

- tworzenie *joint ventures* i aliansów w celu wymiany doświadczeń i wiedzy,
- rozwój technik informatycznych i telekomunikacyjnych,
- powszechność Internetu jako środka komunikacji.

P. Drucker uważa, że produktywność wiedzy stanowi najważniejszy czynnik decydujący o miejscu w międzynarodowym podziale pracy, zajmowanym przez państwo, bądź przedsiębiorstwo⁴⁵. W warunkach GOW konieczne jest wprowadzenie istotnych modyfikacji w wielu obszarach, w tym w programach nauczania, aby przekazywana wiedza była aktualna (*just in time*), dostosowana do indywidualnych potrzeb (*just for me*), a programy nauczania były mniej przeładowane (*just for case*)⁴⁶.

„Wiedza jest w każdym kraju najpełniejszą podstawą powszechnego szczęścia”, są to słowa wypowiedziane przez George Washingtona podczas wystąpienia przed Kongresem 8 stycznia 1790 roku. Zatem wiedza jako zasób doceniana była od dawna. Wiedza to „jakość”, która jest w posiadaniu ludzi⁴⁷. Wiedza i sprawne zarządzanie nią w warunkach ogromnej zmienności otoczenia staje się niezastąpioną receptą na sukces rynkowy każdego przedsiębiorstwa. Wiedza to klucz do wzrostu i rozwoju organizacji, to także uporządkowane odzwierciedlenie stanu rzeczywistości w umyśle człowieka, postawy twórczej, kreowanie nowych rozwiązań i procesów⁴⁸. Powinna być ona ukierunkowana na doskonalenie kompleksowo rozumianej jakości wyrobu, usług, informacji, procesów i życia⁴⁹. Sukces w warunkach gospodarki globalnej, gospodarki wiedzy i społeczeństwa informacyjnego zależy w znacznym stopniu od inteligencji, umiejętności zarządzania wiedzą i informacją. Wiedza to logiczne uporządkowane zasoby informacji wraz z umiejętnością posługiwania się nimi w celu intelektualnego lub praktycznego wykorzystania. Wiedza decyduje o sprawności i elastyczności działania organizacji, wpływa na jej zdolność do przystosowania się do zachodzących zmian oraz umożliwia zaspokajanie wzrastających potrzeb klientów poprzez kreowanie przez organizację łańcuchów wartości i tworzenie coraz bardziej innowacyjnych produktów. Wiedza to domena człowieka, a nie maszyny. Odpowiednie zarządzanie wiedzą to kluczowy czynnik tego, by firma

⁴⁵ P. Drucker, *Spółczesność pokapitalistyczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 152.

⁴⁶ *Wywiad z prof. Jerzym M. Mischke, Witamy w epoce kamienia e-lupanego*, Computer World 2008, nr 15.

⁴⁷ P.J. Buckley, M.J. Carter, *Knowledge Management in Global Technology Markets: Applying Theory to Practice*, Long Range Planning 2000, vol. 33, s. 23.

⁴⁸ E. Skrzypek, *Jakość i efektywność*, Wyd. UMCS, Lublin 2000, s. 283.

⁴⁹ E. Skrzypek, *Ranga jakości w społeczeństwie wiedzy*, „Problemy Jakości” 2006, nr 9, s. 4.

utrzymywała się na współczesnym rynku. Wiedza przyczynia się do rozwoju nowej dziedziny gospodarowania określanej jako ekonomia wiedzy, która rozumiana jest jako produkcja wiedzy, jej dystrybucja, transmisja, tworzenie i komunikacja. Wśród cech ekonomii wiedzy wyróżnia się: globalizację, tworzenie nowych wartości dla beneficjentów, technikę informacyjną⁵⁰. Prezydent Skandii L.E. Petersson podkreślał, że szybko rozwijająca się gospodarka i towarzysząca jej eksplozja wiedzy wraz z coraz wyższymi oczekiwaniami klienta wymaga coraz większej szybkości w procesie tworzenia wartości i strategicznego myślenia. Globalna perspektywa działalności przedsiębiorstwa, zdolność do nawigowania w nowych warunkach, dzielenie się posiadaną wiedzą oraz umiejętność innowacyjnego przegrupowania są krytycznymi kompetencjami⁵¹. Umiejętności i stopień wykorzystania zasobów wiedzy i informacji w procesach decyzyjnych, ich aktualność, wiarygodność i szybkość stanowią wskaźnik działań innowacyjnych i przedsiębiorczych przedsiębiorstw. By osiągnąć sukces trzeba mieć wiedzę i działać. Wiedza i doświadczenie, chęć uczenia się i dążenie do zmian muszą towarzyszyć biznesowi, ale podstawą wszelakiego powodzenia jest zawsze prawość, etyka i jakość⁵².

Tabela 2

Ramy wiedzy organizacyjnej

Wiedza			Kryteria
Statyczna wiedza o substancji	Wiedza wizjonerska	Wizja: misja, etyka, morale	Ludzkość, sprawiedliwość, uczciwość, rzetelność
	Wiedza obiektywna i/lub subiektywna	Nauka, Technologia	Uzasadnienie; fałszowanie
	Wiedza ogólna	Zarządzanie	Postęp; nowość, stosowanie
		Informacja	Wydajność; zastosowanie
		Dane	Niezawodność; prostota; aktualność
			Obiektywność; precyzja, niezawodność

⁵⁰ E. Skrzypek, *Wiedza jako ważne narzędzie zarządzania przedsiębiorstwem w warunkach nowego ładu gospodarczego*, [w:] E. Skrzypek (red.), *Wiedza jako strategiczny zasób przedsiębiorstwa*, UMCS, Lublin 2008, s. 57–63.

⁵¹ E. Skrzypek, *Wpływ przywództwa na sukces organizacji*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2007, nr 1117, s. 141–149.

⁵² E. Skrzypek, *Rola wiedzy we współczesnym zarządzaniu*, [w:] A. Sitko-Lutek (red.), *Polskie firmy wobec globalizacji – luka kompetencyjna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 92–101.

Tabela 2 – cd.

Wiedza		Kryteria
Dynamiczna wiedza o procesie	Odrębna misja autonomiczna (SAC – system aktywności człowieka)	Publikacje; prawa autorskie, patenty, nowe produkty i usługi
	Półautomatyczny (SAC) – zdefiniowane cele	Jak powyżej
	Ogólny (SAC) – zdefiniowane problemy	Nowe produkty i usługi; patenty, prawa autorskie

Źródło: F. Gao, M. Li, S. Clarke, *Knowledge management and knowledge management in business operations*, „Journal of Knowledge Management” 2008, nr 12 (2), s. 6–15.

Do czynników, które przesądzają o wzroście znaczenia wiedzy, należą: globalizacja rynku, konkurencja produktowa i technologiczna wymagające elastyczności i szybkiego reagowania firm na zmiany w otoczeniu, konkurencja czasowa, skrócenie cyklu życia wyrobów, zmiany w marketingu związane z innym traktowaniem klienta, nastawione na integrację relacji z klientem i troską o jego lojalność. Także ważne są liczne fuzje i przejęcia, rozwój IT oraz Internetu.

4. ZARZĄDZANIE WIEDZĄ W WARUNKACH GOW

By skutecznie zarządzać wiedzą organizacja powinna być⁵³: wysoko efektywna, zorientowana na klienta, na rozwój, na dążenie do doskonałości, być elastyczna i szybko dostosować się do zmian, wykazywać chęć uczenia się, mieć wysoki poziom innowacji, mieć dostęp do innowacyjnych systemów IT, być samokierującą i zarządzającą, pro jakościową i nastawioną na przyszłość, doceniającą umiejętności i dzielenie się wiedzą oraz wykazywać cechy zwinności oraz umieć zarządzać pojawiającymi się okazjami⁵⁴.

Zarządzanie wiedzą oparte jest na trzech komponentach:

- ludziach mających wiedzę i wykorzystujących ją,
- procesach, w których ludzie kreują, przyswajają i przechowują wiedzę,
- informacjach, na które składają się dane związane z przebiegiem procesów przekształcania ich w wiedzę użyteczną dla organizacji.

⁵³ J.J. Brdulak, *Zarządzanie wiedzą a proces innowacji produktu*, SGH, Warszawa 2005, s. 18.

⁵⁴ E. Skrzypek, *Wybrane aspekty zwinności organizacyjnej*, „Problemy Jakości” 2017, s. 10–15.

Wśród funkcji zarządzania wiedzą wskazuje się na: planowanie, organizowanie, kontrole procesu generowania wiedzy. Nazwane one zostały funkcjami cyklicznymi. Realizacji każdej z tych funkcji towarzyszą funkcje ciągłe, które obejmują prace z ludźmi, pozyskiwanie środków finansowych i rzeczowych, prace nad informacjami, decydowanie oraz koordynowanie.

Zarządzanie wiedzą w organizacjach polega na:

- pozyskiwaniu środków,
- wypracowaniu warunków technicznych, organizacyjnych i ekonomicznych,
- wypracowaniu metod, technik i narzędzi umożliwiających przebieg i doskonalenie procesów związanych z uzyskiwaniem, kreowaniem, rozpowszechnianiem, składowaniem i zastosowaniem wiedzy,
- kształtowaniu świadomości sprzyjającej tworzeniu klimatu dla prawidłowego rozumienia wiedzy.

Jednocześnie należy uwzględnić fakt, że organizacje prowadzą działalność w warunkach różnorodności, dlatego powinny nią sprawnie zarządzać, co wymaga kompleksowej wiedzy i umożliwia⁵⁵:

- wzrost szans na wejście na nowe rynki zbytu,
- poprawę obsługi zróżnicowanych klientów,
- poprawę elastyczności organizacji,
- wzrost motywacji i zaangażowania pracowników,
- wzrost kreatywności i innowacyjności pracowników,
- poprawę komunikacji wewnętrznej,
- doskonalenie kapitału ludzkiego poprzez wzrost różnorodności umiejętności oraz wiedzy jawnej i cichej – kształtowanie pozytywnego klimatu pracy.

A. Tiwana wskazuje na następujące etapy kształtowania się koncepcji zarządzania wiedzą⁵⁶:

- ocena infrastruktury,
- analiza projektowania i rozwój systemu zarządzania wiedzą,
- wdrożenie systemu,
- ewaluacja systemu.

⁵⁵ K. Gajek, *Zarządzanie różnorodnością w polskich organizacjach*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2014 (350), s. 127–137.

⁵⁶ A. Tiwana, *The Knowledge management Toolkit*, Prentice Hall PTR 2000, s. 9.

Tabela 3

Historyczne ujęcie zarządzania wiedzą

Rok	Kto	Wydarzenie
1980	Digital Equipment Corporation Carnegie Mellon University	Jeden z pierwszych systemów eksperckich, które uzyskały sukces rynkowy XCON; definiuje elementy komputerowe
1986	Dr Karl Wigg	Stworzenie koncepcji ZW dla departamentu ONZ, międzynarodowe organizacje pracy
1989	Duże firmy konsultingowe	Zaczynają formalnie zarządzać wiedzą
1989	PricewaterhouseCoopers	Jako jedni z pierwszych łączą zarządzanie wiedzą ze swoją strategią
1991	Harvard Business Review (Nonaka i Takeuchi)	Jeden z pierwszych artykułów na temat zarządzania wiedzą
1993	Dr Karl Wigg	Jedna z pierwszych książek poświęcona zarządzaniu wiedzą (Knowledge Management Foundations)
1994	Knowledge Management Network	Pierwsza konferencja z zarządzania wiedzą
1996	Wiele firm i praktyków	Eksplozja zainteresowań i działań poświęconych tej tematyce

Źródło: T.J. Beckman, *The Current State of Knowledge Management*, [w:] *Knowledge Management – handbook*, J. Lebowitz (red.), CRC Press, Boca Raton, London–New York–Washington, D.C., 1999, s. 1.2.

Zarządzanie wiedzą w organizacji spełnia następujące cele: ciągłe uczenie się i doskonalenie, bo to podstawowy warunek uzyskania przewagi na rynku, wzrost innowacyjności, przyspieszenie procesu opracowywania i wprowadzania nowych produktów, retencja kompetencji w celu uniknięcia kosztów towarzyszących rotacji pracowników, podnoszenie kwalifikacji i rozwój pracowników, wzrost efektywności organizacyjnej. Zarządzanie wiedzą rozpatrywane jest z jednej strony jako zarządzanie informacjami, a z drugiej jako zarządzanie ludźmi, co pozwoliło na ukształtowanie się dwóch strategii, tj. kodyfikacji i personalizacji. Wiedza stanowi ogół wykorzystywanych umiejętności, by rozwiązać problemy przedsiębiorstw, które opierają swoją działalność na wiedzy, wytwarzają produkty i usługi o wysokiej wartości dodanej, przeznaczają środki na działalność B+R, współpracują z przedsiębiorstwami

mi międzynarodowymi, opierają działalność na współpracy i partnerstwie. Gospodarka, która promuje wiedzę jako fundament rozwoju, czerpie z tego tytułu określone korzyści. Są to korzyści wewnętrzne gospodarki i związane ze zmianą stosunków z zagranicą. Wpływają one na stanowanie nowych stosunków gospodarczych. D. Bell podkreślał, że do czynników sukcesu każdej organizacji należą: informacja, technologia i wiedza. Zarządzanie wiedzą daje szansę na sukces każdej organizacji funkcjonującej w warunkach zmienności otoczenia, niepewności i ryzyka. System zarządzania wiedzą jako ważny podsystem zarządzania organizacją umożliwi doskonalenie zarządzania wszystkimi obszarami i procesami (zob. tabela 4).

Tabela 4

Wybrane czynniki wpływające na funkcjonowanie systemu zarządzania wiedzą w organizacji

Wybrane czynniki	Charakterystyka
Liczba zatrudnionych osób	Im większa liczba, tym większe zapotrzebowanie na korzystanie z narzędzi zarządzania wiedzą, w szczególności opartych na technologiach informacyjnych, które mają za zadanie umożliwić szybką komunikację oraz wymianę posiadanej wiedzy między poszczególnymi osobami. Ponadto istnieje konieczność działań sprowadzających się do integracji zespołu
Pracownicy	Pracownicy wiedzy to znacząca większość, co ma duży wpływ na kulturę organizacyjną i styl zarządzania. Natomiast mniejszą rangę mają umiejętności dostosowawcze do standardów postępowania
Kultura organizacyjna	Bardzo mocno powiązana z profilem pracowników wiedzy. Ponadto jest głównym składnikiem systemu zarządzania wiedzą i jednocześnie decydującym o skuteczności przedsiębiorstwa
Standaryzacja działań	Występuje zdecydowanie mniejsza standaryzacja działań w porównaniu do przedsiębiorstw produkcyjnych. Wszystkie zatrudnione osoby są kluczowymi elementami elastycznego systemu zarządzania wiedzą
Zasięg działania	Większe organizacje międzynarodowe czy globalne zobowiązane są do wyższych standardów zachowań oraz wymagań w stosunku do pracowników

Tabela 4 – cd.

Wybrane czynniki	Charakterystyka
Zmienność otoczenia	Wraz ze wzrostem zmienności otoczenia wzrasta zapotrzebowanie na specjalne komórki w organizacji zajmujące się pozyskiwaniem wiedzy. Ma ona za zadanie zwiększenie szybkości realizacji działań oraz wsparcia pracowników liniowych
Możliwości finansowe	Większe możliwości finansowe umożliwiają lepsze możliwości zastosowania zaawansowanych technologii informacyjnych. Skutkują również większym zaangażowaniem pracowników
Cykl życia organizacji	Rozwój zarządzania wiedzą następuje dopiero po osiągnięciu stabilizacji organizacji (po osiągnięciu celów liczbowych) oraz zasad funkcjonowania. Wtedy większego znaczenia nabierają elementy miękkie zarządzania wiedzą (m.in. doskonalenie działalności, integracja pracowników)
Rozwój produktu	Kluczowe znaczenie mają takie umiejętności pracowników, jak: kwalifikacje, aktywność oraz samodzielność, ponieważ sztandarowym produktem jest wiedza

Źródło: A. Potocki (red.), *Komunikacja w procesach zarządzania wiedzą*, Fundacja UE w Krakowie, 2011, s. 25–26.

Zarządzanie wiedzą powinno być rozpatrywane w aspekcie: organizacyjnym, technicznym, społecznym, ekonomicznym i prawnym, jest to tworzenie projektu jej wykorzystania, przy czym cele takiego projektu obejmują: budowę korporacyjnej bazy wiedzy, zwiększanie dostępu do wiedzy oraz wprowadzanie kultury wiedzy⁵⁷.

PODSUMOWANIE

Gospodarka oparta na wiedzy stanowi propozycję nowego podejścia do istoty współczesnej gospodarki. Tworzy szansę na dynamizację gospodarki rynkowej i rozwój oraz wzrost innowacyjności podmiotów funkcjonujących w warunkach zmian, ryzyka, niepewności i różnorodności. Warunkiem rozwoju GOW jest daleko posunięta kooperacja pomiędzy obszarami rządowym, biznesowym i akademickim. Nośnikami GOW są nauka, przemysły wysokiej, usługi, informacja i wiedza. Wiedza w warunkach GOW staje się siłą tworzą-

⁵⁷ E. Skrzypek, *Jakość i efektywność*, Wyd. UMCS, Lublin 2002, s. 280.

cą rynek, umożliwia przyjmowanie rozwiązań tworzących zdolność wysokiej elastyczności działania i szybkiego dostosowania się do zmian zachodzących w otoczeniu. Przyczynia się do tworzenia organizacji sieciowych, uczących się, nauuczających, elastycznych, zwinnych, inteligentnych. Umożliwia funkcjonowanie w warunkach globalizacji. Rozwój GOW wymaga wspierania nowej gospodarki przez państwo, OECD, Bank Światowy oraz korporacje transnarodowe. Sukces w GOW wiąże się ze zdolnościami do kreowania i szerokiego wykorzystania zasobów niematerialnych. Sukces w GOW zależy od sprawnego zarządzania wiedzą, umiejętności samodzielnego zarządzania, jakościowego nastawienia, zwinnego zarządzania w warunkach ryzyka i pojawiających się okazji.

BIBLIOGRAFIA

- Beckman T.J., *The Current State of Knowledge Management*, [w:] *Knowledge Management – handbook*, J. Lebowitz (red.), CRC Press, Boca Raton, London–New York–Washington, D.C. 1999.
- Beliczyński J., Mesjasz Cz., Stabryła A., [w:] A. Stabryła (red.), *Doskonalenie struktur organizacyjnych przedsiębiorstwa w gospodarce opartej na wiedzy*, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2009.
- Bell D., *The Coming of Post-Industrial Society: A venture in Social Forecasting*, Basic Books, New York 1976.
- Bell D., *The Domic of Post- Industrial Society*, Basic Books, New York 1973.
- Biuletyn Informacyjny Innowacje i Wiedza*, Centrum Innowacji i Wiedzy Innowacyjnej Południowej Wielkopolski w Ostrowie Wielkopolskim, Ostrów Wielkopolski 2006, nr 3.
- Boulton R.F.S., Liber B.D., Samek S.M., *Odczytując kod wartości. Jak firmy tworzą wartość w nowej gospodarce*, WIG Press, Warszawa 2001.
- Brdulak J.J., *Zarządzanie wiedzą a proces innowacji produktu*, SGH, Warszawa 2005.
- Bryl Ł., *Znaczenie nowej gospodarki we współczesnych przedsiębiorstwach międzynarodowych*, PWE, Poznań 2015.
- Buckley P.J., Carter M.J., *Knowledge Management in Global Technology Markets: Applying Theory to Practice*, Long Range Planning 2000, vol. 33.
- Conway S., *The Think Factory. Managing today's most precious resource, people!* Microsoft, John Wiley&Sons. Inc. Hoboken, New Jersey 2007.
- Coyle D., Quah D., *Getting the Measure of the New Economy*, The Work Foundation, iSociety, maj 2002.

- Dahlman C., Anderson T. (eds.), *Korea and the Knowledge-Based Economy, Making the Transmision*. Information Society, OECD, World Bank Institute 2000.
- Davenport T.H., Prusak L., *Working Knowledge Organizations manage What They Know*, Harvard Business School Press, 1998.
- Directly based on the production, distribution and use of knowledge and information*, The Knowledge Based Economy, OECD, GD 96(102).
- Drucker P., *Managing knowledge Means managing Oneself*, Leader to Leader, 2000, nr 16.
- Drucker P., *Spółeczeństwo pokapitalistyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Dworak E., Grabia T., Kasperkiewicz W., Kwiatkowska W., *Gospodarka oparta na wiedzy, innowacyjność i rynek pracy*, [w:] E. Dworak, *Mierzenie gospodarki opartej na wiedzy w krajach Unii Europejskiej*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.
- Gajek K., *Zarządzanie różnorodnością w polskich organizacjach*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2014 (350).
- Gao F., Li M., Clarke S., *Knowledge management and knowledge management in business operations*, „Journal of Knowledge Management” 2008, nr 12 (2).
- Hiliani M.F., Ramayah T., Mustapha Y., Pavanchlik S., *Product and process innovativeness: Evidence from Malaysian SME's*, „European Journal of Social Science” 2010.
- Hurmelinna-Lukkanen P.L., Sainio M., Jauhiainen T., *Appropriability Regime for Radical and Incremental Innovations*, „R&D Management” 2008, nr 38(3).
- Kierunki zwiększania innowacyjności gospodarki na lata 2007–2013*, Ministerstwo Gospodarki. Departament Rozwoju Gospodarki, Warszawa 19 sierpnia 2006.
- Kisielnicki J., Sroka H., *Systemy informatyczne biznesu*, Agencja Wyd. Placet, Warszawa 1999.
- Kleer J. (red.), *Gospodarka oparta na wiedzy a globalizacja. Związki czasowe i przyczynowe*, [w:] J. Kotowicz-Jawor (red.), *GOW Spółeczeństwo oparte na wiedzy*, W. Welfe (red.), *Wyzwania dla Polski*, PTE, Warszawa 2009.
- Kołodko G., *Świat na wyciągnięcie myśli*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2004.
- Korenik S., *Gospodarka oparta na wiedzy i jej znaczenie dla kształtowania się e-regionów*, [w:] W. Kierzkowska-Makar (red.), *Innowacyjność w strategiach regionów UE i Dolnego Śląska DCSR*, 2006, nr 4.
- Koziarkiewicz-Chlebowska A., *Koncepcja zarządzania wiedzą, jej geneza, zastosowanie i perspektywy*, AGH, Kraków 2001.

- Koźmiński A., *Jak zbudować gospodarkę opartą na wiedzy?*, [w:] G. Kołodko (red.), *Rozwój polskiej gospodarki. Perspektywy i uwarunkowania*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2002.
- Kukliński A., *Konkurencyjne społeczeństwo permanentnej edukacji jako twórca GOW*, [w:] *Gospodarka oparta na wiedzy. Wyzwania dla Polski XXI wieku*, A. Kukliński (red.), KBN Warszawa 2001.
- Kukliński A., *Gospodarka oparta na wiedzy (GOW) jako nowy paradygmat trwałego rozwoju*, [w:] *Rozwój, region, przestrzeń*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- Kukliński A., *Gospodarka oparta na wiedzy. Wyzwanie dla Polski XXI wieku*. Komitet Badań Naukowych, Warszawa 2001.
- Lundvall B.A., *National Systems of Innovation, Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*, Printer Publisher, London 1992.
- Madej Z., *Gospodarka oparta na wiedzy wkracza w świat paradygmatów*, [w:] E. Freitag-Mika (red.), *Teoria i praktyka ekonomii a konkurencyjność gospodarowania*, Difin, Warszawa 2006.
- Marcinkowski A., *Era gospodarki opartej na wiedzy*, [w:] P. Jedynak (red.), *Wiedza współczesnych organizacji. Wybrane problemy zarządzania*, Wyd. UJ, Kraków 2010.
- Mikuła B., Pietruszka-Ortyl A., Potocki A. (red.), *Podstawy zarządzania przedsiębiorstwami w gospodarce opartej na wiedzy*, Difin, Warszawa 2007.
- Morawski M., *Ilościowe zarządzanie wiedzą – podejście zachodnie*, [w:] K. Perechuda (red.), *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Naisbitt J., *Megatrendy. Dziesięć kierunków zmieniających nasze życie*, Wyd. Zysk i S-ka, Warszawa 1997.
- Orłowski W., *Knowledge Economy and Knowledge-Based Growth: Some Issues in a Transition Economy*, [w:] A. Kukliński (red.), *The Knowledge-Based Economy: The European Challenges of the 21 Century*, State Committee for Scientific Research of the Republic of Poland, Warszawa 2000.
- Perechuda K., *Systemy CRM oparte na zarządzaniu wiedzą*, [w:] K. Perechuda (red.), *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Perechuda K., *Dyfuzja wiedzy w społeczeństwie sieciowym. Wizualizacja i kompozycja*, Wyd. AE we Wrocławiu, Wrocław 2005.
- Peters M.A., Marginson S., Murphy P., *Creativity and the Global Knowledge Economy*, Peter Lang Publishing, Nowy Jork 2008.

- Piątkowski M., *Infrastruktura instytucjonalna „nowej gospodarki” a rozwój krajów postsocjalistycznych*, [w:] *„Nowa gospodarka” i stare problemy. Perspektywy szybkiego wzrostu w krajach postsocjalistycznych*, G.W. Kołodko, M. Piątkowski (red.), Wyd. WSPiZ, Warszawa 2002.
- Platonoff A., Sysko-Romańczuk S., Moszoro B., *Innowacyjność polskich firm w gospodarce opartej na wiedzy*, [w:] D. Kopycińska (red.), *Konkurencyjność rynku pracy i jego podmiotów*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw*” 2004, nr 1.
- Potocki A. (red.), *Komunikacja w procesach zarządzania wiedzą*, Fundacja UE w Krakowie, 2011.
- Powell W., Snellman K., *Knowledge Economy*, Annual rev. Sociol. 30, 2004.
- Roberts J., *The modern firm. Organizational desing for performance and growth*, Oxford University Press, Oxford 2004.
- Rosińska M., *Globalna sieć biznesowa jako konsekwencja nowego paradygmatu konkurencyjności w GOW*, [w:] *Region w GOW*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2007.
- Sadler P., *Zarządzanie w społeczeństwie postindustrialnym*, Wyd. Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1997.
- Skrzypek A., *Przydatność pracowników wiedzy w doskonaleniu zarządzania w warunkach GOW*, [w:] E. Skrzypek (red.), *Pracownicy wiedzy w warunkach gospodarki opartej na wiedzy*, Wyd. UMCS, Lublin 2013.
- Skrzypek E., *Jakość i efektywność*, Wyd. UMCS, Lublin 2002.
- Skrzypek E., *Czynniki sukcesu firmy w warunkach GOW*, [w:] E. Skrzypek (red.), *Uwarunkowania sukcesu przedsiębiorstwa w gospodarce opartej na wiedzy*, Wyd. UMCS, Lublin 2004.
- Skrzypek E., *Ocena wiedzy i kapitału intelektualnego i ich wpływ na efektywność organizacji*, [w:] Z. Szyjewski, J.S. Nowak, J.K. Grabara (red.), *Strategie informatyzacji i zarządzania wiedzą*, WNT, Warszawa 2004.
- Skrzypek E., *Ranga jakości w społeczeństwie wiedzy*, „*Problemy Jakości*” 2006, nr 9.
- Skrzypek E., *Rola wiedzy we współczesnym zarządzaniu*, [w:] A. Sitko-Lutek (red.), *Polskie firmy wobec globalizacji – luka kompetencyjna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Skrzypek E., *Wiedza jako ważne narzędzie zarządzania przedsiębiorstwem w warunkach nowego ładu gospodarczego*, [w:] E. Skrzypek (red.), *Wiedza jako strategiczny zasób przedsiębiorstwa*, UMCS, Lublin 2008.
- Skrzypek E., *Wpływ przywództwa na sukces organizacji*, *Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu*, Wrocław 2007, nr 1117.

- Skrzypek E., *Wybrane aspekty zwinności organizacyjnej*, „Problemy Jakości” 2017.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wyd. Znak, Kraków 2002.
- The Knowledge – Based Economy*, OECD, Paris 1996.
- Tiwana A., *The Knowledge management Toolkit*, Prentice Hall PTR 2000.
- Toffler A., *Trzecia fala*, Kurpisz S.A., Poznań 2006.
- Toffler A., *Trzecia fala*, PIW, Warszawa 1997.
- Toffler A., *Trzecia fala*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Transition Economy*, [w:] A. Kukliński (red.), *The Knowledge-Based Economy: The European Challenges of the 21Century*, State Committee for Scientific Research of the Republic of Poland, Warszawa 2000.
- Woroniecki J., *Nowa gospodarka: Miraż czy rzeczywistość? Doktryna – praktyka – optyka OECD*, [w:] *Spółczeństwo oparte na wiedzy*, W. Welfe (red.), Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Łódź 2009.
- Wywiad z prof. Jerzym M. Mischke, *Witamy w epoce kamienia e-lupanego*, Computer World 2008, nr 15.
- Zarządzanie wiedzą w społeczeństwie uczącym się*, OECD, Ministerstwo Gospodarki, Departament Strategii Gospodarczej, 2000.
- Zienkowski L., *Gospodarka „oparta na wiedzy” – mit czy rzeczywistość*, [w:] L. Zienkowski (red.), *Wiedza a wzrost gospodarczy*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2003.

GOW JAKO WYZWANIE WSPÓŁCZESNOŚCI

Streszczenie

W warunkach zmian otoczenia konieczne staje się tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu podmiotów opierających swoją przewagę na wiedzy. Wiedza staje się strategicznym czynnikiem rozwoju i wzrostu konkurencyjności. GOW, nowa gospodarka, gospodarka sieciowa w społeczeństwie wiedzy to nowe kierunki rozwoju współczesnego świata. W artykule przedstawiono istotę, podstawy oraz nośniki GOW, omówiono wybrane definicje GOW. Wskazano i omówiono cechy charakterystyczne GOW w ujęciu wybranych autorów. Przedstawiono podmioty mające wpływ na tworzenie GOW. Pokazano, że wiedza stanowi podstawowy zasób w organizacji. Omówiono istotę i potrzebę zarządzania wiedzą. Wskazano na cele i aspekty zarządzania wiedzą, przedstawiono wybrane czynniki wpływające na funkcjonowanie systemu zarządzania wiedzą.

Słowa kluczowe: gospodarka oparta na wiedzy, wiedza, nowa gospodarka, zarządzanie wiedzą

KNOWLEDGE-BASED ECONOMY AS A CONTEMPORARY CHALLENGE

Summary

In the changing environment, it is necessary to create conditions conducive to the creation of entities that base their competitive advantage on knowledge. Knowledge becomes a strategic factor for the development and growth of competitiveness. Knowledge-based economy, the new economy, the network economy in the knowledge society are new directions for the development of the modern world. The article presents the essence, basics and carriers of knowledge-based economy, and discusses selected definitions of knowledge-based economy. It indicates and discusses the characteristics of knowledge-based economy formulated by selected authors. It presents the entities that influence the creation of knowledge-based economy. It shows that knowledge is the basic resource in an organization. The author discusses the essence and the need for knowledge management, indicates the goals and aspects of knowledge management and presents selected factors influencing the functioning of the knowledge management system.

Key words: knowledge-based economy, knowledge, new economy, knowledge management

GOW [ЭКОНОМИКА, ОСНОВАННАЯ НА ЗНАНИЯХ] КАК ВЫЗОВ СОВРЕМЕННОСТИ

Резюме

В контексте изменений в окружающей среде насущной необходимостью становится создание условий, способствующих повышению активности субъектов, отдающих предпочтение знаниям. Знания становятся стратегическим фактором развития и роста конкурентоспособности. GOW [„экономика, основанная на знаниях”], новая экономика, сетевая экономика в обществе знаний являются новыми направлениями развития современного мира. В статье представлены сущность, основы и носители экономики, основанной

на знаниях, проанализированы избранные дефиниции, связанные с данным понятием. Продемонстрированы и описаны характерные особенности экономики, основанной на знаниях с точки зрения избранных авторов. Статья содержит информацию о субъектах, оказывающих влияние на создание экономики, основанной на знаниях, а также указание на то, что знание является основным ресурсом в организации экономической деятельности. В статье затронут вопрос о сущности и необходимости управления знаниями, представлены цели и аспекты данного управления, а также перечислены избранные факторы, способствующие функционированию системы управления знаниями.

Ключевые слова: экономика, основанная на знаниях, знания, новая экономика, управление знаниями

Cytuj jako:

Skrzypek E., *GOW jako wyzwanie współczesności*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2018 nr 2(61), s. 17–47. DOI: 10.26399/meip.2(61).2018.16/e.skrzypek

Cite as:

Skrzypek, E. (2018) ‘GOW jako wyzwanie współczesności’ [‘Knowledge-based economy as a contemporary challenge’]. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 2(61), 17–47. DOI:10.26399/meip.2(61).2018.16/e.skrzypek